

לקריאת הגרסה האנגלית המלאה: 10.1787/eag-2017-en

מבט על החינוך 2017 אינדיקטורי OECD

תקציר בעברית

סיכויי התעסוקה של בוגרי לימודים בתחומים הקשורים למדע טובים יותר, אך לא באופן גורף

במרבית מדינות OECD, תארי הלימודים השלישונית הפופולריים ביותר שיש למבוגרים הם בתחום העסקים, הניהול או המשפטים. במוצע, במדינות OECD, ל-23% מבני 25 - 64 בעלי ההשכלה השלישונית יש תואר באחד משלושת תחומי הלימודים הללו, זאת בהשוואה ל-5% שהנם בעלי תארים במדעי הטבע, בסטטיסטיקה ובמתמטיקה; 4% בטכנולוגיות מידע ותקשורת; ו-17% בהנדסה, ייצור ובנייה. חלוקה דומה ניתן לראות בקרב הנרשמים ללימודי תארים שלישוניים. יש בכך להצביע על כך שהעניין בתחומים אלה יציב.

ואולם, העניין במדעים, טכנולוגיה, הנדסה ומתמטיקה (STEM) גובר ככל שעולה רמת ההשכלה. בשנת 2015, מספר הסטודנטים שסיימו לימודיהם בתחומים אלה בתום לימודי הדוקטורט היה כפול כמעט ממספר הסטודנטים שסיימו אותם בתום הלימודים לתואר ראשון. לתחומים אלה עדיפות גם בקרב סטודנטים לתארים שלישוניים בינלאומיים. האחוז הגבוה ביותר של סטודנטים, כמעט שליש מהסטודנטים הלומדים במדינות OECD, לומדים בתחומים הקשורים למדעים.

בהשוואה לרמה השלישונית, העניין בהנדסה גבוה יותר במסלולים מקצועיים שניוניים זאת הודות לקשרים ההדוקים הקיימים בין תכניות אלה ובין ענף התעשייה. כשליש מהסטודנטים מסיימים את לימודיהם בתכניות מקצועיות שניוניות ומקבלים תואר בהנדסה, בייצור ובבנייה - שיעור גדול יותר מפי שניים משיעור הסטודנטים המסיימים לימודים ברמה השלישונית.

תחומים הקשורים למדעים, טכנולוגיה, הנדסה ומתמטיקה נהנים גם משיעורי תעסוקה גבוהים יותר, המשקפים את הביקושים של חברה שיותר ויותר מונעת מחדשנות: בוגרי טכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT) יכולים לצפות לשיעור תעסוקה שגבוה ב-7 נקודות אחוז משיעור התעסוקה של בוגרי מדעי הרוח והחברה, עיתונות ומידע. יחד עם זאת, שיעורי התעסוקה בתחומים הקשורים למדעים אינם שווים: שיעורי התעסוקה של בוגרי מדעי הטבע, מתמטיקה וסטטיסטיקה נוטים יותר להיות דומים לשיעורי התעסוקה של בוגרי מדעי הרוח והחברה - שניהם נמוכים משיעורי התעסוקה מהם נהנים מהנדסים ומומחי ICT.

בתחומי לימודים מסוימים, במיוחד בהשכלה התיכונית המקצועית, שוויון מגדרי בשיעור המסיימים את הלימודים נותר עדיין בגדר חלום רחוק. השוויון המגדרי הולך ומשתפר ברמה השלישונית, למרות שנשים עדיין מייצגות רק כרבע מהנרשמים ללימודי הנדסה, ייצור ובנייה. מאידך, שלוש מכל ארבעה נרשמים ללימודים בתחומי הבריאות והרווחה הן נשים. בתחומים אחרים, כמו למשל מנהל עסקים ומשפטים, ומדעי הטבע, מתמטיקה וסטטיסטיקה, בקרב הנרשמים החדשים כבר כמעט הושג שוויון מגדרי.

ככלל, רמת ההשכלה של המבוגרים כיום טובה יותר, אך ישנם עדיין כאלה שנותרו מאחור

מאז שנת 2000, רמת ההשכלה של כוח העבודה במדינות OECD ובמדינות השותפות עלתה מאד. בעוד שבשנת 2000, רמת ההשכלה של מרבית המבוגרים הצעירים הייתה השכלה תיכונית, הרי שכיום לחלק הגדול של בני 25 - 34 יש השכלה שלישונית. במרבית מדינות OECD ובמדינות השותפות לארגון, פחת גם שיעור המבוגרים הצעירים בעלי פחות

מהשכלה תיכונית, ל-16% ב-2016 במוצע ברחבי מדינות OECD. למרות שיותר מבוגרים מגיעים להשכלה תיכונית, השלמת תכנית הלימודים מוסיפה להיות בעייתית. במדינות שיש לגביהן נתוני עוקבה אמיתיים זמינים, כ-25% מהסטודנטים שנרשמו לא סיימו את לימודיהם שנתיים אחרי תאריך הסיום התאורטי של התכנית; ארבעה מתוך חמישה סטודנטים אלה כבר אינם רשומים במערכת החינוך. זהו הפסד קריטי: שיעור האבטלה של מבוגרים צעירים (בני 25 - 34) שלא השלימו את לימודיהם התיכוניים מתקרב ל-17%, בהשוואה ל-9% של צעירים שהשלימו לימודיהם.

בוגרים בעלי תואר שלישוני נהנים מתשואות ניכרות על השקעתם: סיכוייהם להיות מועסקים גבוהים ב-10 נקודות האחוז, והם צפויים להשתכר במוצע 56% יותר ממבוגרים בעלי השכלה תיכונית בלבד. הם גם הראשונים המתאוששים ממשברים כלכליים: שיעורי התעסוקה של צעירים מבוגרים בעלי תארים שלישוניים שבו לרמותיהם מלפני המשבר, בעוד ששיעורי התעסוקה של מי שאינם בעלי השכלה תיכונית מוסיפים לפגר מאחור. סיכוייהם של מבוגרים בעלי השכלה שלישונית לסבול מדיכאון נמוכים יותר בהשוואה לסיכוייהם של בני גילם בעלי רמת ההשכלה הנמוכה יותר. מסיבות אלה, בקרב המבוגרים הצעירים גוברת הנטייה שלא להיכנס לשוק העבודה ישר בתחום סיום לימודי החובה שלהם ותחת זאת להמשיך ללמוד. בין השנים 2000 - 2016, חלקם של בני 20 - 24 שעדיין לומדים גדל ב-10 נקודות אחוז בהשוואה לירידה של 9 נקודות אחוז של בני גילם המועסקים.

קצב העלייה של ההוצאה הכוללת על השכלה שלישונית גבוה מקצב ההרשמות של סטודנטים

קצב העלייה של ההוצאה גבוה בהרבה מקצב עליית מספר הרשמות הסטודנטים בכל הרמות, במיוחד השלישונית. בין השנים 2010 ו-2014 נרשמה עלייה של 4% בהוצאה על מוסדות השכלה יסודית, תיכונית ועל תיכונית לא שלישונית, אף כי במהלך אותה תקופה נרשמה ירידה במספר הסטודנטים שנרשמו ללימודים. לעומת זאת, ההוצאה הכוללת על מוסדות השכלה שלישוניים גדלה ביותר מפי שניים משיעור הסטודנטים באותה תקופה. נתון זה משקף את העדיפות שממשלות והחברה נותנות להשכלה גבוהה.

למרות העלייה הברורה בהוצאה הציבורית על מוסדות חינוך יסודיים עד שלישוניים, היא לא עמדה בקצב העלייה של התמ"ג בין השנים 2010 ו-2014 במוצע ברחבי מדינות OECD. מצב זה הוביל לירידה של 2% בהוצאה הציבורית על מוסדות חינוך כאחוז מהתמ"ג באותה תקופה. באופן דומה, במחצית ממדינות OECD, בין השנים 2010 עד 2014 פחת חלקה של ההוצאה הציבורית על השכלה יסודית עד שלישונית מתוך סך ההוצאה הממשלתית.

שיעור המימון הציבורי גבוה משמעותית עבור חינוך חובה מאשר עבור חינוך שלישוני. בעוד שהסקטור הציבורי ממשיך לממן 91% מהכספים ברמה היסודית, התיכונית והעל תיכונית הלא שלישונית, הרי שהוא מספק רק 70% מההוצאה הכוללת ברמה השלישונית, ואת השאר נאלצים לשלם משקי הבית. ואולם, בין השנים 2010 - 2014, בכל רמות ההשכלה, שיעור המימון הציבורי מתוך הוצאות החינוך שניתן למוסדות נותר יציב.

פיגור במשכורות וכוח עבודה מזדקן פוגעים במקצוע ההוראה

מורים הם עמוד השדרה של מערכת החינוך, ובכל זאת המקצוע הולך ומאבד מהאטרקטיביות שלו בעיני סטודנטים צעירים ואוכלוסיית המורים מזדקנת, במיוחד ברמות ההשכלה הגבוהות. במוצע ברחבי מדינות OECD, בשנת 2015, 33% מהמורים בבתי הספר היסודיים עד תיכוניים היו לפחות בני 50, כלומר עלייה של 3 נקודות אחוז בהשוואה לשנת 2005. זאת ועוד, המקצוע עדיין נשלט ברובו על ידי נשים, שמהוות כשבע מכל עשרה מורים במוצע ברחבי מדינות OECD. יחד עם זאת, השוויון המגדרי משתפר ברמות השכלה גבוהות יותר - בעוד ש-97% מצוות ההוראה בגנים הם נשים, הרי שנשים מהוות לכל היותר 43% מצוות ההוראה ברמה השלישונית.

בהשוואה למשכורותיהם של עובדים אחרים שעובדים במשרה מלאה ורמת השכלתם זהה, משכורות המורים נמוכות. זהו המכשול העיקרי שפוגם באטרקטיביות של תחום ההוראה בעיני צעירים. בעוד שהמשכורות עולות ככל שמלמדים בכיתה גבוהה יותר, הרי שהן נעות עדיין בין 78% ו-94% מהמשכורות של עובדים במשרה מלאה בעלי השכלה שלישונית. למשבר הכלכלי של 2008 הייתה השפעה ישירה על משכורות המורים, שבמדינות מסוימות הוקפאו או קוצצו. בין השנים 2005 - 2015, בשליש מהמדינות והמשקים בעלי נתונים זמינים, נרשמה ירידה במונחים ריאליים במשכורותיהם הסטטוטוריות של מורים.

ממצאים נוספים

בגלל השקעה ציבורית נמוכה יותר בחינוך הגיל הרך, שיעור הילדים הרשומים במוסדות פרטיים בגיל זה גדול במידה ניכרת משיעור התלמידים הלומדים במוסדות פרטיים בחינוך היסודי והתיכוני.

לימודים תיכוניים כללים פופולריים יתר מלימודים מקצועיים: 37% מבני 15 - 19 רשומים בלימודים תיכוניים כלליים, בהשוואה ל-25% שרשומים ללימודים בתכניות מקצועיות, למרות שתכניות מקצועיות הן מרכיב חזק במערכות החינוך של מדינות רבות.

תמיכה פיננסית עוזרת להפחית את נטל שכר הלימוד הגבוה שגובים מוסדות שלישוניים מסוימים. 75% או יותר מהסטודנטים באוסטרליה, אנגליה (בריטניה) וארצות הברית נהנים מהלוואות ציבוריות או מלגות/מענקים.

בלמעלה ממחצית המדינות והמשקים שיש לגביהם נתונים זמינים, אפשר למצוא מערכות המאופיינות בקבלה חופשית למוסדות ציבוריים ו/או פרטיים שלישוניים. בחינות ארציות/מרכזיות שנערכות לקראת סוף הלימודים התיכוניים, ובחינות הכניסה שעורכים מוסדות שלישוניים, נהוגות לרוב לכניסה לתכניות לימודים שלישוניים לתואר ראשון.

© OECD

תקציר זה אינו מהווה תרגום רשמי של ה-OECD.

שעתוק תקציר זה מותר בכפוף לאזכור זכות היוצרים של ה-OECD וכותרת הפרסום המקורי.

[Read the complete English version on OECD iLibrary!](#)

© OECD (2017), *Education at a Glance 2017: OECD Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/eag-2017-en